

Ријеч Пиве

Плужине, година IX, број 83/84, јул/август 2024. | Бесплатан примјерак

СВЕЧАНА СЈЕДНИЦА ПОВОДОМ ДАНА ОПШТИНЕ

Делић: Празник обиљежавамо у љепшим Плужинама

СТРАНЕ 8-9

САБОР КУЛТУРНОГ СТВАРАЛАШТВА
ОТАЏБИНЕ И РАСЕЈАЊА У ИСТОЧНОЈ ИЛИЦИ

**КУД „Пива”
свеукупни побједник**

СТРАНА 19

МИЋО И ЉИЉА ДЕЛИЋ 55 ГОДИНА
ДИЈЕЛЕ ДОБРО И ЗЛО

**Ниће љепше није
него на Брезнима**

СТРАНЕ 22 - 23

ПИВА – ЦЕНТАР ЗА ИЗУЧАВАЊЕ САВРЕМЕНЕ ПОЕЗИЈЕ

СТРАНЕ 28 - 31

ЗАБЛИСТАЋЕ ЖИВОПИС КАО КРУНА СЛОГЕ НАШЕ

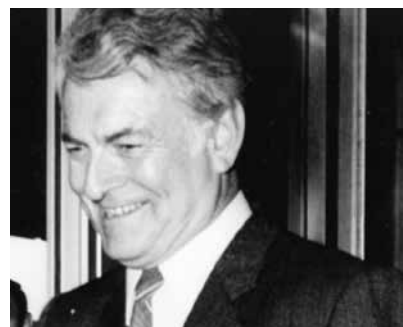
СТРАНЕ 13 - 15

ОД БАЈАГЕ ДО ГУСАЛА

СТРАНЕ 20 - 21

КАДА МЕ УГЛЕДАЛА, МАЈКА ЈЕ ЗАНИЈЕМИЛА ДОК СУ ЈОЈ СЕ СУЗЕ СЛИВАЛЕ НИЗ ЛИЦЕ

СТРАНЕ 33 - 35

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће “Наша Пива” д.о.о.

Ул. Александра Дивајна бр.1, Подгорица
ж/р 535-16526-68 | ПИБ: 03109372

Главни и одговорни уредник **Радмило Тадић**, уредник фотографије **Жељко Шапурић**,
технички уредник **Блажо Вељовић**, Омбудсман **Велиша Кадић**

Власничка структура: "Наша Пива" доо 100%; тираж 500. Уколико сматрате да су објавама у часопису Ријеч Пиве прекршени закони или Кодекс новинара примједбе можете упутити на е-mail адресу omb.rijecpive@gmail.com.

УМЈЕСТО УВОДНИКА

ЛЕДЕНИЦА

Планина Леденица, неукротно море дивљине кречњака, смјештена је у сјеверозападном дијелу Црне Горе, и представља примјер недовољно познатих аутентичних предјела наше природне баштине. Заједно са колегиницом, провела сам 15 дана истраживајући то прелијепо, али сурово подручје, мапирајући Натура 2000 станишта. Ова станишта од кључне су важности за очување природе, али и за очување наших традиционалних вриједности које се са природом неодвојиво прожимају. Када Црна Гора постане дио Европске уније, очување ових простора постаће наша обавеза и прилика да свједочимо важности односа између дивљих и заштићених подручја и људи који у њима живе, јер ова мрежа бира мјеста у којима је очигледно да све начине природе подржава човјека, а он је за узврат чува и његује.

Ови предјели су у мени будили осјећај дубоке повезаности.

Наше путовање започело је у Смријечну, Забрђу, Ковачима, Корлатима, Муратовици...

Мирне, шарене ливаде косанице, још уредно одржаване, откривале су богатство биљака које ту опстају вјековима, захваљујући вјештини људске руке. Питоми пашњаци подно сурових планина пружали су поглед ка величанственом Маглићу. Током дугих разговора са сељанима, код којих смо свраћале као код куће на предаха, постајале смо свјесне да можда припадају посљедњим генерацијама које ће одржавати ове просторе. Неки стручњаци предвиђају да би за десет година села могла остати без становника. И сама свједочим промјени ових крајева. Ливаде у Смријечном, гдје сам проводила љетње распусте, увијек су биле уредно покошене и служиле нам за цјелодневно играње, а данас само по сјећању могу да претпоставим гдје су биле ста-

зе које су водиле до Постолача, Каламбаре...

За мене је дивљина је увијек била највећа инспирација. Научила сам да осјећам природу као нашег чувара и најмудријег учитеља. Деда Боки ми је примјером показао како човјек мора да воли и да поштује природу, не само да би и сам уз њену помоћ опстао, већ да би заувјек имао близу себе подручја у којима може пронаћи сва питања која човјек може поставити, али и све одговоре. Обожавала сам

Пише: Јелена ПОПОВИЋ

да посматрам деду док се креће кроз природне предјеле, препознаје сваки жбун, трагове видљивих и невидљивих бића, и пречице кроз шуму, док ми с осмијехом прича колико је важно не заборавити да смо и ми природа. Данас, док посматрам опустошене шуме и потоке затрпане смећем, туга постаје гласнија, јер ми се чини да је са њим утихнула и мудрост овог народа.

Након пет дана проведених у селима, гдје смо од мјештана, а посебно од ујака Мија Тадића и породице Радојичић, добиле десетине савјета како да преживимо суровост терена који нас тек чека, стигле смо у валовито Латично. Команске колибе биле су наша база за упловљавање у неке од најдивљих и

најдивнијих предјела Црне Горе - Леденицу, Добрељицу, Суво Поље, закључно са шумским и травнатим просторствима све до границе са Босном. Уживале смо у драматичној смјени пејзажа у нашим шетњама – од шкрапавог, бијелог мора оштрих кречњачких предјела Леденице, до благих падина Добрељице обложених најљепшим буковим шумама, око којих су се ширили високопланински и субмедитерански пашњаци Сувог поља и околине. Цијели преддио, који представља природни наставак Голије, од питомих пивских села одсјечен је тешко приступачним гребенима, па представља простор потпуно одвојен од човјека. Уживале смо у тишини, недостатку сигнала на мобилним уређајима.

У Латичном смо имале срећу да се вечерима дружимо са Милорадом Манојловићем, чобанином из голијског краја, чије су стотине оваца и коза, те чопор паса, фрагменат некадашње слике живог катунa. Понудио нам је да ноћимо у колиби Павла Вукадиновића, гдје смо умјесто под шаторима пронашле удобне кревете и заклон. Један од ловачких паса, којег смо спонтано назвале Беби, ишао је са нама у ботаничке походе, и због тог дружења осјећале смо се много сигурније.

Шетња по Леденици и околини била је више од теренског рада – за мене је то било путовање кроз вријеме, шетња међу својим коријењем, кроз наслеђена сјећања.

Моја мајка је из Смријечна, а бака и даље љета проводи у тим крајевима... Током цијеле експедиције, замишљала сам деду како хода поред мене, како заједно коментаришемо природне предјеле, измишљамо бајке и коментаришемо јако чудан али прекрасан свијет у ком живимо.

Док смо мапирале ове предјеле била сам свјесна важности онога што радимо. Натура 2000 мрежа није само бирократски задатак – то је наш штит за будућност. Ако Црна Гора уђе у Европску унију, ова мрежа ће осигурати заштиту станишта која су кључна за биодиверзитет Европе, али и за људе који та станишта одржавају вјековима. Дивља природа коју смо истраживале заслужује очување за будуће генерације, а зарасле стазе и остаци катунa заслужују нови живот.

ПЕТАР МИТРИЋ (СНП), ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Подигли смо квалитет живота суграђана

Данас прослављамо 4. август дан када је прије тачно 81 годину ослобођена територија наше општине од фашистичког окупатора.

Од свих значајних датума из прошлости Пиве на које смо изузетно поносни, 4. август је најзначајнији.

На данашњи празник са захвалношћу и поносом се сјећамо свих који

су уградили себе и своје животе за слободу, која никада није имала цијену. Храбри и одлучни Пивљани су се окупили како би ослободили Пиву.

Позивом на оружани устанак 13. јула 1941. године почиње оружани отпор у Црној Гори. Тог дана родољуби Пиве напали су жандармеријске станице у Брезнима и Горан-

ску, а 22. јула на Трси.

На простору Пиве 5 јуна 1942. године на Шћепан Пољу формирана је Трећа пролетерска санџачка бригада, а исте године на Муратовици је формирана Пета пролетерска црногорска ударна бригада.

Народ Пиве је пружио уточиште и сваку помоћ борцима НОР-а, у фебруару 1942. године организована је партизанска болница у Црквичком Пољу, то је била централна партизанска болница у којој је лијечено око 3500 рањеника. Организована су прихватишта за рањенике и у другим пивским селима, а са импровизованог аеродрома у Брезнима савезничким авионима превезено је око 1.000 партизанских рањеника на лијечење у Италију.

За вријеме Пете непријатељске офанзиве на простору Пиве је било 35.000 непријатељских војника и бораца народноослободилачке војске. Врховни штаб Народноослободилачког покрета боравио је два пута у Пиви и доносио стратешки важне одлуке.

Четири ратне године Другог свјетског рата, године су великих жртава, а и побједа. Пива је дала 450 бораца. У рату је погинуло 290 бораца. Пива је у рату имала и 1105 жртава и била је изложена звјерском терору. За један дан у Долима убијена су 522 становника Пиве, међу њима и 107 (сто седморо) дјеце. Масовни покољ био је и у Стабнима, Гојковића Долу и Рудиницама.

Четвртог августа 1943. године ослобођена је општина Плужине и од тога датума општина је слободна те-

риторија.

У славу наших предака како никада не би заборавили на жртву коју су дали у борби за друштво слободних грађана 4. август је проглашен за дан Општине Плужине.

Прошлост треба да памтимо, али за добро нашег потомства морамо да градимо нову будућност.

Зато смо као и свих претходних година, у настојању да обезбиједи-мо боље услове за живот становништва, наставили са изградњом и развојем наше општине. Одборнице и одборници садашњег сазива Скупштине који је од конституисања одржао 10 редовних сједница, наставили су досадашњу праксу, а то је доношење Одлука које имају циљ побољшање квалитета живота становништва на овом подручју. Од Одлука које смо усвојили у посљедњих годину дана издвојио бих Одлуку о додатној подршци премијама у сточарству, Одлуку о додјели подршке за развој руралног туризма и Одлуку о оснивању бизнис зоне Брезна. Примјена ових Одлука као и великог броја Одлука које смо усвојили у претходном периоду даје нам за право да кажемо да смо значајно подигли квалитет живота суграђана. Сматрамо да је најтеже иза нас, да смо се са многобројним проблемима успјешно изборили, али је испред нас још је много изазова, а један од највећих је иселавање становништва. Прелиминарни резултати пописа који је одржан крајем претходне године нам то само потврђују. Разлога за то има више, најважнији је уништена привреда, Плужине су остале без својих кључних предузећа, „Бајо Пивљанин“ пољопривреда, „Бајо Пивљанин“ трговина, Угоститељско туристичког предузећа Пива, пилане Брезна, фабрике електрода. Више од 1000 радника је остало без посла. Свјесни смо да је и у најразвијенијим државама присутан тренд миграције становника према већим градовима, ту је и увијек присутна илузија о лагоднијем и бољем животу у већим центрима. Исељавање становника, одлазак младих проузрокује многе негативне ствари, а прије свега негативан природни прираштај.

Плужине имају негативан природни прираштај у континуитету више од 30 година.

Општина Плужине чини све што је у њеној моћи да заустави ове негативне трендове. Велики број Одлука које смо донијели посљедњих година имају за циљ стварање повољнијих услова за развој пољопривреде, побољшање водоснабдијевања на сеоском подручју, развој туристичке инфраструктуре, изградњу, реконструкцију и асфалтирање локалних путева. Ту је и низ мјера и подстицаја који поред побољшања квалитета живота суграђана имају за циљ и смањење миграције становника и повећање natalитета.

Посљедица примјене Одлука које је усвојила Скупштина је између осталог и то што ће ове године у Плужинама у први разред основне школе бити уписано 70 % (одсто) више ђака него претходне године.

Државни органи имају посебно значајну улогу и одговорност да почну са реализацијом стратешких аката којима се прописује равномјеран развој државе. Прелиминарни резултати пописа становништва

показали су неуспјех досадашњих стратегија регионалног развоја јер није смањен велики јаз у развоју региона.

Увјерени смо да подршка Владе Црне Горе на даљем развоју Општине неће изостати. Свих ових година Општина Плужине је у границама своје надлежности покушавала да обезбиједи повољности за улагања. Међутим подстицајне мјере које општине могу да дају нијесу довољне да би се привукли инвеститори. Влада Црне Горе може посебним повољностима привући инвеститоре како би се кроз одрживо коришћење природних ресурса отворила нова радна мјеста и тиме смањио одлазак становника из Плужина.

Све ово, уз пројекте чија је реализација у току, као и оне који су планирани, даје нам за право да се надамо да ћемо се и даље кретати успјешним корацима како би наша општина постала још повољније мјесто за живот.

(Говор предсједника Скупштине општине Петра Митрића на свечаности поводом 4. августа Дана општине)

Надамо се још бољим путевима који повезују дурмиторске општине

У овој рубрици председник Општине Слободан Делић одговара на питања која постављају грађани. Сви заинтересовани питања могу послати посредством мејла rijec.pive@gmail.com или путем телефона редакције 068 896 925 (SMS; VIBER)

Предсједник Општине Слободан Делић

Зоран УШЋУМЛИЋ (53), трговац

Да ли ће пут од Плужина ка Трси, преко Крушке, бити додатно обезбијеђен постављањем заштитних ограда што би побољшало безбједност, посебно током зимских мјесеци. Да ли се можемо надати проширењу пута ка Недајну?

Путни правац Плужине -Трса и даље до Жабљака је категорисан као регионални пут и као такав је у надлежности Управе за саобраћај, па општина Плужине нема никакву надлежност да предузима било какаве радове на њему. Током 2024.године смо планирали пресвлачење пута уз превој Милогорау и попуњавање ударних рупа ка селу Недајном.

Обрад ТОДОРОВИЋ (82), пензионер

Да ли можемо очекивати да ускоро буде ријешен проблем водоснабдијевања кућа Тодоровића и Делића у рејону Овсишта у Доњим Брезнима за шта се и Ви лично залажете, односно да ли ће прије зиме бити створене претпоставке да се тај посао реализује?

Дио водоводне мреже који недостаје као и унапређење постојеће мреже у Доњим Брезнима у плану је да се ријеша,поправи и унаприједи. Покушаћемо до зиме, да исте завршимо, а све зависи од послова и динамике извођења радова на већ започетим пројектима који се тичу водоснабдијевања.

Будо Новосел (70), књижевник

Уз захвалност за конкретну подршку одржавању овогодишњег десетог научног скупа „На извору Вукова језика“ на Жабљаку, желим да питам господина Делића да ли су у плану инфраструктурни пројекти који би побољшали саобраћајну комуникацију између три дурмиторске општине, што је од великог значаја за туризам, али и за житеље Плужина, Шавника и Жабљака?

Поштовани господине Будо, драго нам је што сте реализовали још једну у низу манифестација које за циљ имају очување Вуковог језика у његовој постојбини, потдурмиторском крају. Вјерујем да сте упознати да је претходне године повезан Дробњак и Пива преко Дубровска и Безуја и на тај начин сваки путни правац који повезује општине испод Дурмитора је добио асфалтни застор. Надамо се да ће се у догледно вријеме покренути и иницијатива за модернизацију и унапређење ових путних праваца.

СВЕЧАНА СЈЕДНИЦА ПОВОДОМ ДАНА ОПШТИНЕ

Делић: Празник обиљежавамо у љепшим Плужинама

Сигуран сам да овогодишњи Дан Општине обиљежавамо у лепшим Плужинама, која сигурним коракором обнављају и граде нову инфраструктуру, добијају неке нове садржаје и постају мјесто бољег и квалитетнијег живота. У претходном периоду реализовали смо и започели низ пројеката који за циљ имају унапређење услова за живот локалног становништва

и услове за развој пољопривреде и туристичке дјелатности- рекао је предсједник Општине Слободан Делић на свечаној сједници поводом Дана општине 4. августа.

-У току је израда просторно-урбанистичког плана општине Плужине и Просторног плана Црне Горе. Општина Плужине је активно учествовала и дала своје коментаре на најзначајни акт послје Устава у

Црној Гори. Као и претходних година и у овом периоду између два празника, локална управа је дала значајно мјесто унапређењу путне мреже на територији општине. Завршена је асфалтирање путних праваца у Бријегу, Црквичком Пољу, Барном Долу, Стабнима и Горанску у дужини од 7 км. У овој години биће асфалтирано и реконструисано још 10 км локалних путева на простору општине и то путни правци у селима Мратиње, Црквичко Поље, Јеринићи, Кнежевићи, Никовићи и Унач. Пресвлачење и реконструкцију путева у селу Орах и на превоју Милогора реализујемо у сарадњи са Управом за капиталне пројекте. Током године континуирано радимо на поправци локалних макадамских путева. Некатегорисани путни правци у селима Брезна, Рудинице, Бајово Поље, Брљево, Барни До, Орах, Јасен су поправљени и насути. Наредних дана ћемо исто урадити у селима Безује, Дубљевићи, Борковићи, Пишче“, рекао је Делић и додао да је градском центру, завршено је партерно уређење простора поред градске плаже. Добили смо простор који представља разгледницу Плужина као еколошку и природну оазу Црне Горе. Подршку за реализацију овог пројекта добили смо од Еко фонда“, нагласио је Слободан Делић, додајући да је завршено уређење пословних простора у новој згради.

„Добили смо два модерна простора за градску теретану и простор за локалне предузетнике. За извршену замјену траве на стадиону малих спортова и набавку опреме за тер-

Предсједник Општине Слободан Делић

тану средства смо добили од Министарства спорта и младих. У току је реконструкција улице од хангара до укључења на прву фазу градске саобраћајнице, а у наредном периоду биће расписани тендери за избор извођача за уређење паркинг простора код Храма и улице до зграде бившег војног одсјека. Посебно нас радује што смо данас званично обиљежили отпочињање радова на изградњи спортске хале у Плужинама. Унапређењем инфраструктуре овог типа, вјерујемо да ћемо мотивисати и власника Хотела у Плужинама али и све заинтересоване инвеститоре да крену са реализацијом пројеката изградње већих смјештајних објеката и тиме дати огроман допринос за туристички развој нашег мјеста“ рекао је Делић и нагласио да је пољопривреда у општини Плужине током 2024. године подржана са више од 500.000,00 еура директних субвенција.

„Реализацијом Одлуке о ослобађању плаћања пореза на сеоском подручју, одлуке о помоћи побољшању услова за пољопривредну производњу учешћем у изградњи објеката, одлуке о субвенционирању пчеларства, одлуке о субвенционирању узгоја крава и оваца, подршку набавци водоводног материјала и набавци пољопривредних машина, дајемо свој допринос унапређењу услова за животу људи на селу, са жељом да своју егзистенцију нађу на својим имањима“, казао је Делић.

Он је истакао да се опцијални програм у Плужинама се спроводи по већ донијетим одлукама: одлуком

Са обиљежавања дана Општине

о накнадама за новорођено дијете, одлуком о накнадама за незапослене породиље које стално живе на територији општине до двије године старости дјетета, одлуком о набавци уџбеника за ученике основне школе, одлуком о финансирању обављања приправничког стажа са уплатом доприноса и социјалног осигурања, те геренто службом која ради заједно са Црвеним крстом.

„Током претходне године стипендирани су најбољи студенти, награђивани најбољи у основној и средњој школи. Опредјељивана су средства за унапређење и развој културе и спорта за дјецу и омладину Недостатак медицинског кадра у Плужинама настојимо да превазиђемо се низом мјера у циљу унапређења услова за живот и рад, као што су одлука о обезбјеђивању станова дефицитарном медицинском кадру и ангажовањем повремених долазака љекара специјалиста у здравствену станицу Плужине. Због тога постоји интересовање за попуну мјеста недостајућих љекара,

па ћемо у сарадњи са Министарством здравља и Домом здравља у Никшићу настојати да здравствена заштита у Плужинама буде сваки даном све квалитетнија“, казао је Делић и истакао да је у току реализација пројекта „Културна баштина Пиве“, на иницијативу Удружења Пивљана из Подгорице, а преко Црногорске академије наука и умјетности, који има за циљ да у Монографској публикацији представи све сегменте богате и слојевите Културне баштине Пиве од праисторије до краја двадесетог вијека.

Свечаној сједници Скупштине Општине Плужине присуствовали су министри Владе Црне Горе, представници Српске православне цркве, амбасада, председници општина и скупштина општина из Србије, Републике Српске и Црне Горе.

Након говора, приказан је промотивни филм о Плужинама, који је припремио Парк природе “Пива”, а потом је одржан пригодан културно умјетнички програм у ком су учествовали Хор “Преподобне мати Ангелине” и гуслар Радован Сукновић.

Честитке поводом Дана општине Плужине упутили су, председник Скупштине Црне Горе Андрија Мандић, потпредседница Скупштине Зденка Поповић, потпредседник Владе и лидер Демократа, шеф клуба посланик и генерални секретар Демократа Борис Богдановић, председница Скупштине Главног града Подгорица Јелена Боровинић Бојовић и бројни други појединци и институције.

Жељко ШАПУРИЋ

Са обиљежавања дана Општине

Награде најбољима

Предсједник Општине Слободан Делић додијелио је награде носиоцима дипломе Луча за основно и средње образовање, као и најбољим студентима, са просјеком 9.5 и више. Награђени ученици за основно образовање су: Маја Огњеновић и Ковилка Лучић, за средње образовање: Вук Бајагић, Роса Ђаласан и Алекса Кекић, док су студенти са просјеком 9.5 и више који су добили награде: Љиљана Богдановић, Маја Аџић и Слађана Гутовић.

Општинска организација Црвеног крста и Клуб ДДК Плужине организовали су традиционалну акцију добровољног давања крви поводом Дана општине

Плужине а уједно и обиљежавање 20 година од постојања клуба. Акција је одржана 1. августа, а пријавило се 138 давалаца а крв је дало њих 136 од којих и 19 припадница љепшег пола а 9 давалаца су крв дали по први пут.

Од 2004. године и оснивања клуба у Плужинама је организовано 40 акција ДДК на којима је прикупљено преко 3.000 јединица драгоцене течности.

Председник Црвеног крста Црне Горе Митар Вучковић обратио даваоцима и истакао значај добровољног даваластва крви за Црвени крст Црне Горе и друштво у цјелини.

Општина Плужине је спонзорисала дружење и захвални ручак поводом ове традиционалне акције као и штампање мајице и признања за добровољне даваоце крви и клубове из Никшћа, Даниловграда, Будве, Билеће, Требиња и Гацка. За чланове Клуба ДДК Плужине уручене су захвалнице Црвеног крста Црне Горе за вишеструка давања.

Предсједник Општине Слободан Делић који је иначе вишеструки давалац и члан Клуба ДДК поздравио је све даваоце крви и госте и истакао задовољство акцијом, бројем датих јединица крви и хуманошћу Пивљана и рекао да ће Општина увијек бити ту за овакве и сличне хуманитарне акције.

Крв је узимала екипа Завода за трансфузију крви Црне Горе на челу са Др Газиводом и Др Биљаном Дендић. Са Заводом имају успјешну и одличну сарадњу већ 20 година.

На двије акције добровољног давања крви организоване поводом Дана општине Плужине је прикупљено укупно 206 јединица крви, и ове количине су пуно помогле Заводу пошто су потребе за овом драгоценом течношћу у љетњим мјесецима пуно веће.

Секретар Општинске организације Црвеног крста Плужине Горан

Додеровић истиче да је Општина Плужине препозната је по добровољним даваоцима крви пошто у

Хуманост на дјелу

нашој Општини по попису има око 2300 становника а преко 300 њих добровољно даје крв и тај број увелико превазилази све наше па и европске просјекe јер практично преко 15 % пунољетних грађана добровољно даје крв.

Удружење добровољних давалаца крви "ПИВА" из Плузина такође је организовало своју 16. по реду акцију добровољног давања крви. У акцији је учествовало 80 давалаца, а прикупљено је 70 јединица драгоцјене течности. Осим домаћина акције, у акцији су учествовали и чланови клубова добровољних давалаца: Гацко, "Свети Сава" – Никшић, Подгорица, Даниловград, "Жељезара - млади и стари" Никшић, "Поклони живот" Пљевља " Жељезничка станица " Бар.

ЕПИСКОП МЕТОДИЈЕ СЛУЖИО ЛИТУРГИЈУ НА СЛАВИ ПИВСКОГ МАНАСТИРА

Сваки човјек има потенцијал вјечности

Велики празник Успење Пресвете Богородице прослављен је у Пивском манастиру, чија је ово храмовна слава. Свету архијерејску литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Методије са свештенством и монашtvом. На слави ове древне светиње у литургијском сабрању присуствова је велики број вјерног народа из Пуже и околних мјеста.

Након Литургије, благосиљани су славски приноси и преломљен је славски колач. Домаћин огодишње славе био је Здравко Априћковић, а дио славског колача и обавезу за следећу годину преузео је Лука Ђаласан.

Епископ Методије је истакао да овај празник, Успеније, није само празник уснућа Пресвете Богородице, него и Њеног васкрсења.

„Прослављамо васкрсење Пресвете Богородице јер се Она и тијелом својим васкрслим на небо вазнијела и успела изнад свих небеса, изнад свих анђелских и арханђелских сила, јер је Она часнија од херувима и неупоредиво је славнија од серафима, јер је Христа богочовјека самог Бога, Који се тијелом својим зачео у утроби Њеној, родила а тиме постала спој и копча божанског, Које је Она дала своју природу и обукла Га у тијело човјечанског и свега створеног. То је дивна и велика, несагледива, непојмљива, незамисли-

ва тајна, и благодат и милост Божја. Никад оно што је створено не би могло бити вјечно без сједињења са божанским. Преко Оне чије успеније ми данас прослављамо и у чијем храму и овој светој обитељи се данас сабрамо, спојило се божанско и човјечанско. Сваки човјек који је рођен и који ће се родити у историји рода људског, има потенцијал за вјечност. За сваког човјека, запамтите то за сваког, без разлике, Господ жели да се тај човјек спаси и само због тога и ни због чега другог Христос је прошао све оно што је прошао у свом земаљском животу, због нашег спасења и ради нашег спасења, проповједао и чинио чудеса, на крају страдао и, на крсту распет, издахнуо, и трећи дан васкрсао, а четрдесети дан се вазнио на небеса. Ту човјечанску природу, коју је узео на себе, на сву вјечност, сјео је са десне стране Бог и Оца, изнад свих анђелских и арханђелских сила, изнад свих небеса и свјетова“ казао је епископ Методије.

У бесједи Епископ Методије је истакао да потенцијал и сјеме које носимо у себи, ту боголикоост да подвигом, смирењем, вјером и осталим врлинама, а које нам је најбоље показала и кроз коју се најбоље проја-

вила та врлина и све врлине, преко Пресвете Богородице, треба да их стекнемо и да остваримо оно што је Господ замислио и предначинио за сваког од нас, без изузетка.

„Чули смо у светом Јеванђељу, гдје је Господ дошао у Витанију код Марте, изгледа да је она била домаћица тог дома, имала брата Лазара и сестру Марију, код њих проповједао и велики се народ скупио. Марта као права домаћица, а гледајући да испуни једну од највећих врлина, а то је гостољубље, путника намјерника да дочека, да га послужи, послужи, она је спрема за те све људе око Исуса што су дошли и за Њега, на првом мјесту, послужење, али, видећи да не може да стигне у тој ужурбаности и брзоплетости и напетости која се увијек из тога јавља, приговорила је, чак, и Учитељу својме: Како можеш да гледаш, ја се овдје распадох служећи а ова моја сестра, која ту крај твојих ногу сједи и слуша бесједу твоју, умјесто да ми помогне, ти јој ништа не кажеш у вези са тим“, рекао је Његово Преосвештенство и додао да је Господ је нама дао најдрагоцјенији дар који може неко имати, а то је слободу, слободу за одређење, да ли ћемо одабрати и тај пут Христов изабрати или ћемо под лошим изговорима себе оправдати што идемо путем којим не треба да идемо.

„Срећан вам овај дивни празник Пресвете Богородице, Њеног успенија, другог васкрсења, слике наше васкрсења кад буде Други долазак Христов. Нека благодат данашњег празника и славља ове свете обитељи и молитве Пресвете Богородице буду са свима вама и свима нама, и свим људима на овом свијету да буде на укрепљење, снагу да издржимо, да понешто и ми урадимо на путу свог спасења и спасења својих ближњих“, поручио је Епископ будимљанско-никшићки Г. Методије.

Свету службу Божју појањем је пратио хор Преподобне мати Ангелине под руководством проф. Ане Бојић. Слава Пивског манастира настављена је уз трпезу љубави, а уприличен је и богат културно-умјетнички програм на којем је празничну бесједу говорио књижевник Будимир Дубак.

ОБНОВА ЦРКВЕ СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА У СМРИЈЕЧНУ

Заблистаће живопис као круна слоге наше

Пише: дипл. инг. Жељко ТАДИЋ

Послије ослободилачких ратова 1875-1878 године у којима је, поред других крајева и градова Херцеговине и Црне Горе (Подгорица, Никшић, Колашин, Бар, Жабљак, Спуж..) и наша Пива дочекала толико жељену слободу, приступило се, у складу са могућностима, обнови и изградњи цркава.

А могућности су биле мале у сиромашним и ратом исцрпљеним селима жупе и планине пивске. Село Смријечно, које је тада имало нешто преко двадесет домаћинстава, дијелило је тешку економску судбину

осталих пивских крајева. Ипак, ношени оствареним идеалом слободе, која је на њиховом прагу и пред њиховима очима крваво плаћана током четири велике битке на платоу

Муратовице, мјештани су били одлучни да у славу Бога и заштитника њихових породица – Светога Јована Крститеља подигну цркву и у њој принесу благодарне молитве за мир и ослобођење од турског ропства, молитве за спасење душа својих ближњих и за добро народа и државе у будућим временима и искушењима.

Двојица у том времену најимућнијих домаћина у селу Смријечну Тадија и Милован Тадић обратили су се у име села са молбом Књазу Николи и митрополиту цетињском Митрофану Бану, тражећи благослов за изградњу цркве. До тада најближа светиња у којој су Смречани могли присуствовати служби Божијој на велике хришћанске празнике и причестити се Светим даровима била је Црква Светога Саве у селу Ораху, која се сматра најстаријом у нашем пивском племену. Ипак, за онај најрадоснији хришћански празник - Божић, а често и за највећи - Васкрс, то није било могуће због великих сњегова који су од новембра до априла Муратовицу чинили непроходном.

Након добијеног благослова од Књаза Николе и Митрофана Бана мјештани су засукали рукаве и кренули у изградњу цркве. Највећи број тадашњих смречанских и уопште пивских породица је тешко састављао крај са крајем, посебно у прољећним и љетњим мјесецима “док први сноп не падне”, па је сав терет исхране мајстора до почетка жетве пао на терет Милована и Тадије

Тадића. Материјалне могућности су биле мале, али је вјера била велика. А храмови, као и сама јеванђељска чудеса која је Христос чинио, настајали су и настају тамо гдје се сретну вјера човјекова и милост Божија. Тако је из вјере, наде и љубави хришћана села Смријечна заблистао храм посвећен “највећем између рођенијех од жена”- Светом Јовану Крститељу, године 1889. по

рођењу Христовом, о чему свједочи податак уклесан на крсту изнад црквених врата.

Све што човјек зида зуб времена нагриза, па и саме светиње Божије. Тако је, почетком двадесетог вијека, што од временских непогода, што од последица Првог свјетског рата, Црква у Смријечну доста оштећена. Иако су материјане околности последице петогодишњег рата биле једнако тешке као и оне приликом изградње цркве, вјерни народ је опет сложено и одлучно кренуо у њену обнову, што видимо из уклесаног натписа на надвратнику у коме се каже: “Овај храм Светога Јована Крститеља начинише становници села Смријечна, Тадићи, Костићи и Варезићи 1921“. Са лијеве стране овог натписа стоји: “Мајстор Ш.(пиро)

Г.(оведарица). Тада је урађен и свод храма од сиге коју је Шпиро нашао у кањону Врбнице, испод села Стубице, одакле је дотјерана на коњима у Смријечно, што је повећало његову стабилност и трајност. На првоизграђеној цркви није рађен свод већ је била урађена дрвена кровна конструкција и покривена цријепом. Иначе, Шпиро Говедарица је био гласовити мајстор тога времена, родом из Гацка, који се, након изградње Цркве, стално настанио у Смријечну и чији потомци и данас живе у нашем селу. Да су мјештани села Смријечна преко својих истакнутих представника у том времену спроводили живу “дипломатску” активност за обнову Цркве, свједоче документи из Историјског архива у Београду, који се и данас

чувају и које дајемо у прилогу (Захтијев упућен Министарству вјера Краљевине СХС од тадашњег Црквеног одбора и од Спасоја Тадића)

Однос комунистичких власти послије Другог свјетског рата према вјери и цркви, у којима су прије свега видјели своје “ класне непријатеље”, био је такав да је оставио тешке посљедице на духовном бићу Црну Горе, као и на самим храмовима и другим сакралним објектима. Тако су наше цркве, скоро без свештенства и вјерника, препуштане урушавању, а неријетко изложене и скрнављењу. Ни Црква у Смријечну није била изузетак, па је тако дошло до рушења дијела њених зидова као и пропадања крова и прокишњавања, усљед чега је страдао иконостас и црквени мобилијар.

Са благословом митрополита црногорско-приморског Амфилохија Радовића 1999. год. формиран је Црквени одбор на челу са Милисавом Тадићем који је одрадио значајне радове и захваљујући њима храм је сачуван до данашњих дана. Набављен је бакарни лим и покривена црква, урађен је нови иконостас, президано прочеље са звоником, ограђено гробље са црквом и урађена капела са помоћним просторијама. Овим вриједним људима нашега села дугујемо велику благодарност и поштовање, као и нашем великом блаженопочившем митрополиту Амфилохију.

Нова времена доносе нове изазове и нове потребе за обнављањем духовних и материјалних добара. Такав је случај и са нашом Црквом у Смријечну. У фебруару 2023. формиран је нови Црквени одбор који је интезивном кампањом обезбиједио значајна средства од мјештана села Смријечна и њихових потомака широм свијета, наших пријатеља, власника предузећа, општине Плужине и других људи добре воље који су изразили спремност да помогну обнову цркве, свјесни истине да ко гради или обнавља храм, храм обнавља њега. Са благословом епископа будимљанско-никшићког г-дина Методија кренуло се са радовима у јулу 2024. Ангажовани су познати зидари из Билеће (Раде Кулић са

синовима и комшијом), који су одрадили обиљежавање сваког камена, како не би дошло до промјена на фасади. Разидана су два продужна зида и олтар и исти поново озидани са квалитетним бетонским малтером, а поред тога одрађено је и фуговање. У наредном периоду планира се монтажа олука, покривање олтара, израда тротоара око цркве и хидроизолација унутрашњости. Са посебном радошћу приступићемо фрескописању наше Цркве, ако успијемо да обезбиједимо довољно финансијских средстава. Тако ће, ако Бог да, са зидова нашег обновљеног храма заблистати живо-

пис са ликовима Христа Спаситеља, Мајке Богородице, Светога Јована Крститеља, јеванђелиста, пророка и светитеља наше свете православне цркве. То ће истовремено бити круна братске слоге Тадића, Варезића, Говедарица и Радоњића, али и свих оних хришћана који нам се придружише, као и наше вјере и љубави према Светоме Јовану Крститељу, који је “припремио пут Господњи”и удостојио се да у ријеци Јордану спусти крст на главу Сина Божијега и Спаситеља рода људскога.

(Аутор је предсједник Црквеног одбора цркве Св. Јована Крститеља у Смријечну)

НА ГОДИШЊИЦУ БИТКЕ НА ВУЧЈЕМ ДОЛУ

Поптписана Повеља о братимљењу Плужина и Билеће

Молитвеним сабрањем више стотина вјерног народа Црне Горе и Херцеговине на Вучјем долу обиљежена је годишњица славне Вучедолске битке (18. јул 1876). Током свечаности обављена је церемонија братимљена градова Плужине и Билећа, а споразум о братимљену потписали су председник Општине Плужине Слободан Делић и начелник Општине Билећа Веселин Вујовић.

Свету архијерејску литургију у спомен храму Светог Атиногена на Вучјем долу, подигнутом у спомен црногорских и херцеговачких јуна-

кеа, који су на овом мјесту положили животе, служили су Епископи будимљанско-никшићки Методије, захумско-херцеговачки Димитрије и буеносарејски и јужноцентрално-амерички Кирило. Сабрању су присуствовали председници општина Никшић, Жабљак, Плужине, Требиње, Билећа и Гацко.

Епископ захумско-херцеговачки Димитрије бесједио је о љубави, заједништву и праштању.

„Наравно, историја је чудна, тајанствена, тешко се може до краја спознат, али наши стари су то знали и знали су шта је црква Божија и знали су шта је слобода. Знали су да

је црква мјесто гдје ми имамо слободу, да се боримо за слободу, за љубав, истину, правду за образ. Знали су да то треба бранити зато су кад је требало и устајали у борбу да они освајачи не само да тијела наша и наших ближњих, него не би погубили и душе наше, да нас не би одвохнили од јевађеља, да нас не би одвојили од вјере, да нас не би одвојили од наде, љубави и зато су они устајали у бој и зао су се борили против освајача па тако и против Турака овдје на овом светом и свештеном мјесту, да би ми живјели у слободи, они су поновили ту жртву христову“ рекао је владика Димитрије.

Епископ будимљанско-никшићки Методије, честитао је славу и подсјетио да су се и Херцеговци борили на Вучјем долу.

„Искивали су сабљама и крвљу слободу наши преци овдје на данашњи дан 1876. године. али сви ми који се окупљамо овдје на ове сабрању и сјећамо се те битке и Богу се молимо, а све што се за небо веже то има смисао и вјечно трајање. Ташко и ми окупљајући се овдје и молећи се Богу молитвама, покајањем и хришћанским врлинама надасве међусобном љубављу и заједништвом искивамо слободу да је одржимо и да још буде сјајнија и блиставија ону за коју су се наши преци борили“, рекао је владика Методије.

Епископ буеносајрески и јужноцентралноамерички Кирило, подсјетио је да се на Вучјем долу одиграла једна од кључних битака у историји Црне Горе. Могуће да је битка на Граховцу била почетак, јер се тада Црна Гора разграничила са Отманским царством. Овђе је коначно Црна Гора показала да је битан фактор у Европи на овом Балканском тлу и то је довело до међународног признања тадашње наше државе на Берлинском конгресу. Овђе су наше војсковође и војници полагали животе своје што је највећа јеванђелска љубав да би ми у слободи могли да сроводимо ту своју вјеру“ рекао је епископ Кирило.

У име домаћина скуп је поздравио Рајко Албијанић, који је изразио велику захвалност десетдешетим предсједницима Црквеног одбора Миљану Алексићу и Жељку Лучићу на уложеним средствима и великом труду.

Предсједник Општине Никшић Марко Ковачевић је рекао да је ово лијепи сабор као и онај у Велици, каде се сјећамо наших страдалих жртава, како је лијеп када га упоредимо са неким другим саборовањима који се ових дана дешавају у Европи и у свијету и колико су ова лица наших људи и наше дјеце љепша него лица оних који су однегована у раскоши.

„Када видимо та лица знамо да

ТЕЖАК ПОРАЗ ТУРСКЕ ВОЈСКЕ

Црногорска војска под командом краља Николе 18. јула 1876. године поразила је армију Муктар-паше на Вучјем долу, упркос томе што је била малобројнија и слабије опремљена. У бици је осујећен план Муктар-паше да опколи Књаза, јер је главнина црногорске војске најприје разбила прву половину Муктарове војске, а потом и другу у којој је настала пометња која је означила и њен дефинитивни, према многим изворима, тежак пораз. Црногорци су изгубили 70 људи, а је 118 рањено, док је 4.000 турских војника избачено из строја, а међу убијенима је и Селим-паша, тројица пуковника и 168 нижих официра.

борба наших предака није била узалудна. Могу да кажем да ми је заиста част што сам предсједник општине на чијој су се територији одграле двије најважније битке за историју Црне Горе, али и за целокупну историју српског народа, битка на Граховцу и битка на Вучјем долу. Битке које су симболи јединства Црногораца и Херцеговаца и њихове борбе за слободу у којој они никада у ма каквим приликама нијесу прихватили да оно што је нека административна, политичка или каква друга граница, буде граница међу људима као људима, као браћом и као једним народом. То је било тако и када је била ова битка, то је тако и данас и то ће тако дај

Боже бити и довијека. Оно што још могу да кажем и чега треба да се сјетимо јесте захвалност управо оном дијелу Херцеговине која је послје многих битака и ратова остајала са друге стране границе. Никшић је послје битке на Вучјем долу освојио и слободу и неки свој нови живот и развио се. А наша браћа из Херцеговине гдје је и пукла Невесињска пушка због које смо имали и Вучји до и Берлински конгрес, због које су Црна Гора и Србија добиле међународно признање, они су вољом великих сила и договора остајали са оне стране границе, без награде која им је припадала“, истакао је Ковачевић.

Радош Жугић предсједник општи-

не Жабљак је истакао да је граду на сјеверу Црне Горе припала велика част да данас заједно са вама узмемо учешће у прослави једног за нас више него значајног јубилеја.

„Ја данас овје представљам Општину Жабљак, али заједно са нашим владиком Методијем и Поповићем предсједником Скупштине Општине Жабљак и предсједником Скупштине Општине Никшић Немањом Вуковићем, представљамо дробњачко племе које је дало великог удјела у Вучедолској бици, јер су наши Дробњаци у једном великом броју учествовали у том боју и дали, могу слободено рећи један од пресудних доприноса да након Вучедолске битке двије године касније дробњачко племе постане дио данашње Црногорске државе.

Предсједник Општине Плужине Слободан Делић је рекао да је овај споразум о братимљењу формалност, да су нам нам овоземаљски закони наметнули низ формалности па између осталог и ову.

„Ми не можемо да се побратимимо кад смо браћа, браћа смо били, браћа смо остали, браћа ћемо и бити. Те формалности су нам наметнуле и неке границе, вјерујем како буде будућност се кретала у неком смјеру и те границе ће не-

стати. Браћа ће се увијек посјеђивати, браћа ће се увијек помагати и сретати. То што смо населили један простор који нам је дао Херцег Шћепан војвода од Светог Саве, то је прва спона која нас повезује, друга спона сигурно је наш српски језик, а највећа спона која нас веже то је наше српско име, а православно презиме“, рекао је Делић

Веселин Вујовић начелник општине Билећа је нагласио да на овом светом мјесту, на мјесту Вучедолских витезова и испред овог предивног храма свештеномученика Атиногена потписасмо повељу о братимљењу.

„Кроз вјекове смо се ми помагали како смо год знали и умјели и у вољи и у невољи, по томе се знају права браћа и прави пријатељи. На Вучјем долу Краљ Никола и Црногорски и Херцеговачки батаљони вратили добро за Косово“, нагласио је Вујовић

Професор Весна Јосиповић је на почетку говора истакла да је свештеник и ратник, владика Рада, рекао је да је удар наде запалио искру у камену, без њега би очајавала. Та искра као честица светлости је слобода.

„У том назубљеном времену у коме је и одгрижен камен вапио за

слободом, ова битка је испред свих борби против Турака у 18. и 19. вијеку. Уградити свој живот у олтар слободе најсвјетлија је дужност човјека, који је мала искра у односу на Бога, и свако од нас који живи по узору на Христов морални лик, поштујући претпоставку да живот који не почива на вечним вриједностима неће имати сврхе. Под чизмама не може наћи слободу. Право бранити се од непријатеља је највећа људска дужност, а тиранину ставити ногу у врат. Борећи се за крст часни и слободу златну, наши неустрашиви преци су прије 148 година обезбиједили своје мјесто у царству небеском управо овдје на овом пољу. У души и срцу Вучји до надвисио Граховац. Европом је одјекнуо глас о бици Давида и Голијата, односно Црногорско-херцеговачке војске против Османлија“, рекла је професорица Јосиповић.

У културном програму учествовали су, рецитатор Анђела Албијанић, Етно група „Карађорђе“ из Херцег Новог, гуслар Рајо Јовановић, Мушка пјевачка група „Бањани“, КУД „Војвода Глигор Млићевић“ из Билеће, гуслар Горан Цуца Перовић, Огњен Стојановић, Лазар Микић, Ђорђе Стевовић и Свето Вујовић.

Жељко ШАПУРИЋ

САБОР КУЛТУРНОГ СТВАРАЛАШТВА ОТАЏБИНЕ И РАСЕЈАЊА У ИСТОЧНОЈ ИЛИЦИ

КУД „Пива“ свеукупни побједник

Осамнаести Свесрпски Сабор културног стваралаштва отаџбине и расејања одржан је од 29. августа до 1. септембра у Источној Илици, под слоганом „Весел’те се кићени сватови“. На сабору су учествовала 43 културноумјетничка друштва, пјевачке групе и удружења из Републике Српске, Србије и Црне Горе, која његују изворни фолклор и традиционално пјевање, а гост сабора је био и КУД „Брака Минкови од Куклиш“ из Струмице из Сјеверне Македоније.

Ове године је за свеукупног побједника сабора у све три категорије проглашено Културно-умјетничко друштво „Пива“ из Плужина, како је свечано објавио организатор сабора: „из братске Црне Горе“.

Из КУД-а „Пива“ Плужине су саопштили да су овим великим и значајним успјехом, на најбољи начин употпунили своју богату ризницу награда и признања у јубиларној 30. години рада на очувању културног наслеђа Пиве и Црне Горе.

„На конкурс за избор свеукупног побједника сабора одабрано је пет КУД-ова, који су 31. августа на

тргу др Миодраг Лазић у Источној Илици, поздрављени аплаузима од многобројне публике, приказали сопствену креативност, извођењем сценских приказа сватовских обичаја. Поред извођења сватовског обичаја друштва су учествовала и у конкурс за најбољи литерарни рад на тему: Сватовска-просидба, свадба и вјенчање у мом крају, а у недјељу 1. септембра је у порти цркве у Војковићима одржано и

такмичење пјевачких група у традиционалном, изворном пјевању“, саопштено је из КУД „Пива“. Додаје се да је у оквиру сабора 31. августа одржана промоција књиге проф. др Димитрија Големовића „Свака се птица по свом гласу познаје“.

„Проф. др Големовић је иначе, био и предсједник жирија за оцјењивање сценских приказа обичаја и традиционалног пјевања“, наводи се у саопштењу.

НИЗ МАНИФЕСТАЦИЈА ПОВОДОМ ПРАЗНИКА И ТУРИСТИЧКЕ ПРОМОЦИЈЕ ПИВЕ

Од Бајаге до гусала

Август је пун дешавања у општини Плужине и разлог због којег највећи број туриста посјећује овај крај. Главне манифестације везане су за 4. август Дан општине Плужине, када се организују бројне манифестације у Пиви.

ТУРНИР У МАЛОМ ФУДБАЛУ

Турнир у малом фудбалу, који се традиционално у ово доба године одржава у Плужинама, прекинут је због смрти двојице фудбалера који су иначе наступали на ово-

дишњем турниру. Нажалост, због ситуације гдје су за три дана живот изгубила два млада човјека а који су наступали на овогодишњем турниру, у договору са представницима свих екипа одлучено је да се прекине овогодишњи турнир и тако ода почаст преминулим момцима Петру Пекићу и Срђану Дамјановићу.

Како би била испоштована традиција турнира дуга већ 55 година, 4. августа на Дан општине Плужине организована је утакмица меморијалног карактера и тако је затворен овогодишњи турнир.

ТРАДИЦИОНАЛНИ ИЛИНДАНСКИ НАРОДНИ САБОР НА ТРСИ

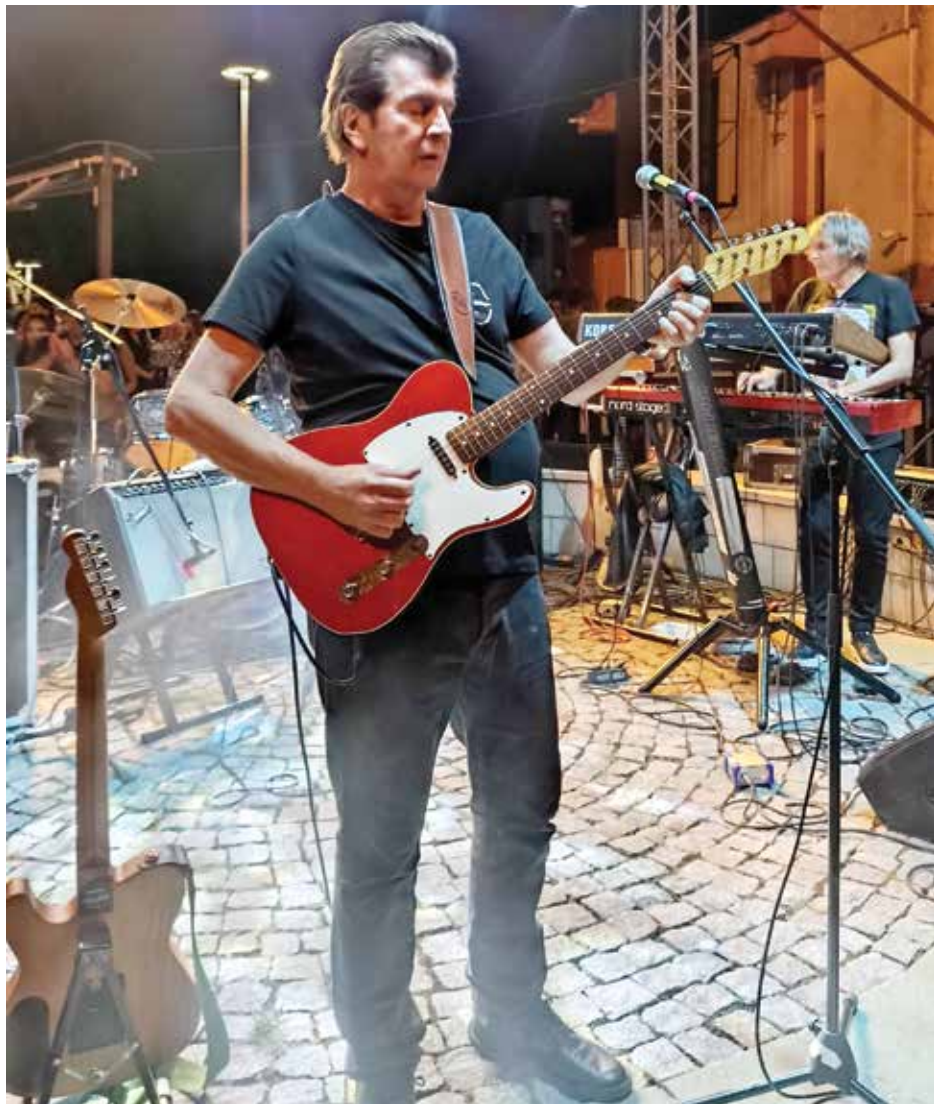
У сарадњи са Општином Плужине и Еко селом "Милогора" из Трсе, 2. августа организован је традиционални Илиндански народни сабор на Трси. Током програма одржана су традиционална такмичења у скоку у даљ, бацање камена са рамена и трке брдских и арапских коња.

ПЛАНИНСКИ ФЕСТИВАЛ "ПИВА 2024"

У организацији Планинарског савеза Црне Горе и уз подршку планинарских клубова СПК „Пива“ и ПСК „Биоч“, фестивал је окупио заљубљенике у планине од 2. до 4. августа 2024. године.

Програм фестивала започео је у петак увече у центру Плужина коктелом и говорима добродошлице, предсједнице Планинарског савеза Црне Горе Татјане Ивановић и предсједника општине Плужине Слободана Делића. Приказана је изложба фотографија „Природа и живот Пиве“, аутора Добрислава Бајовића. Услиједило је потписивање споразума о сарадњи са Планинарским савезом Србије, након чега су се присутнима обратили предсједник ПС Србије Исо Планић и предсједница ПСЦГ Татјана Ивановић.

Посјетиоци су имали прилику да сазнају више о раду Спортско планинарског клуба „Пива“ и Планинарско спортског клуба „Биоч“. У наставку програма, наступила је сјајна мушка пјевачка група КУД Пива из Плужина, након чега су уручене захвалнице свима који су допринијели организацији фестивала. У великој сали Центра за културу Плужине, приказан је документарни филм о Парку природе Пива, а потом је одржан концерт Луке Радовића.

Током фестивала организован је успон на Пруташ. Након успона, по повратку у Плужине организовано је крстарење Пивским језером и посјета пећини Отеша. Последњи дан фестивала био је резервисан за посјету хидроцентрали Пива, Кули Лазара Сочице и манастиру Пива.

Планински фестивал Пива 2024. подржали су Министарство спорта и младих, Општина Плужине, Центар за културу Плужине, Хидроцентрала Пива, Парк природе Пива и ЈП Национални паркови Црне Горе.

„ПИВСКА ПРИЧА 2024“ КОНЦЕРТ БАЈАГЕ И ИНСТРУКТОРА

Поводом 4. августа – Дана општине Плужине а у склопу манифестације „Пивска прича 2024“ одржан је концерт једне од највећих поп-роцк бендова са простора ех Југославије – Бајага и инструктори. Култни пјевач, гитариста и аутор Момчило Бајагић – Бајага својим пјесмама Зажмури, 220 у волтима, Ти се љубиш, Змај од ноћаја, Шоу почиње у поноћ, Даљина, дим и прашина, Верујем, не верујем, Године пролазе и Живот је некад сив, некад жут који се уписују у рок евергрин ових простора, одушевио је многобројну публику.

„ПИВСКА ПРИЧА 2024“ – КОНЦЕРТ АНЕ БЕКУТЕ

Част да затвори манифестацију „Пивска прича 2024“ припала је једној од најпопуларнијих извођача народне музике Ани Бекути. Као

предизвођач наступила је Црногорска пјевачица Ана Баранин.

Многобројна публика је имала задовољство да ужива у највећим хитовима популарне фолк пјевачице. Стари, добро познати хитови Ане Бекуте још једном су показали зашто њена каријера успјешно траје већ годинама.

МАНИФЕСТАЦИЈА "ЗЕМЉОМ ХЕРЦЕГОВОМ"

На градском амфитеатру 27. августа одржана је по први пут манифестација "Земљом Херцеговом". У програму су учествовали гуслари: Максим Војводић, Рајо Војиновић, Жељко Вукчевић, Миладин Анђељић, Горан Вуковић, Васо Ђондовић, Дамјан Војводић, Секуле Церовић, етно појац Маша Војводић. Бесједу је говорио историчар Мр Иван Радуловић.

Циљ манифестације је очување културно-историјског наслеђа и културну интеграцију историјске и географске области старе Херцеговине, којој припада и општина Плужине. Тема манифестације била је "Соко Баја су тридес' змајева, мријет неће док свијета траје".

БРОЈНО СТАЊЕ ТУРИСТА

Парк природе „Пива“ је од почетка сезоне до краја августа посјетило 34.221 туриста. У августу је остварено 4829 ноћења на подручју општине Плужине, док је од почетка сезоне остварено укупно 14829. Бројке ноћења не одговарају реалном стању и вишеструко су веће. Разлог томе је што велики број пружаоца услуге смјештаја не региструју своје госте.

Душан РАДОЈИЧИЋ

Срели смо се прије 55 година, сасвим случајно. Послије пријемног испита на Факултету у Београду, 30. септембра 1969. године кренула сам аутобусом ка родном Вршцу. Сјела сам поред Мића и од тада се не раздвајамо – каже пензионисана професорица Љиљана Делић, док у њеном и Мићовом дому пребира успомене из њихове дивне прошлости.

У јуну се навршило 50 година од када су се Мићо и Љиља вјенчали, а свој велики јубилеј ове године обиљежили су на Брезнима, гдје од када су у пензији проводе највећи дио године.

Мићо је давних шездесетих година прошлог вијека завршио школу за војног пилота у Задру, да би потом преселио у Вршац, гдје је био задужен за обуку младих пилота. Школовао је четири генерације пилота на тадашњем војном авиону 522, да би потом 1974. године (послије интеграције Пилотске академија и ЈАТ-а) прешао да управља путничким авионима ЈАТ-а и до пензије укњижи чак 20.000 сати летјења.

Љиља је рођена у Вршцу, гдје су се доселили њени родитељи, отац Славко Гуга (Србин румунског поријекла) и Мајка Ирина, Рускиња, који су се упознали у Њемачкој гдје су били ратни заробљеници...

-Никада нијесам испричала родитељима за мој први долазак у Пиву,

Мићо и Љиља Делић

МИЋО И ЉИЉА ДЕЛИЋ 55 ГОДИНА
ДИЈЕЛЕ ДОБРО И ЗЛО

Ниће љепше није него на Брезнима

када сам упознала Мићову фамилију. Мислим да би били много љути да су знали да сам пошла на тада тако дуг пут. Памтим добро то путовање, разним превозима и посљедњу руту макадама од Никшића до Брезана. Од тада до данас радо долазим овдје и Брезна доживљавам као други завичај – рекла је Љиљана.

А у Брезнима, у амбијенту какав се само пожељети може, Мићо и Љиља уживају у лијепо опремљеној

кући, колиби и дворишту и подстичу Мићовог брата и синовце да и они подигну своје викендице поред старе куће Мићовог оца Благоте и мајке Маргете.

-Брезна су дивна за живот, до Никшића се стиже за час, а веома близу су и Плужине. Да не морамо ићи у Београд да чувамо унучад, овдје бисмо и зимовали – казао је Мићо, додајући да током зиме у Београду са нестрпљењем ишчекује прољеће и повратак у Пиву...

Његови синови Војо и Андрија су пилоти – капетани у компанији Air Serbia (бивши ЈАТ), а Мићо се нада да ће тим стопама кренути и унук Никола, који је стјуарт у истој компанији и почео је обуку за пилота, тако да се породична традиција врло

БОЦА СЕ НИЈЕ РАЗБИЛА

Кад је прије пола вијека организована свадба у Брезна, Мићове колеге, пилоти из Никшића надлијетали су Брезна и избацили боцу вискија за сватове. Боца је пала недалеко од куће и није се разбила. Ваљда и то нешто значи.

БРЕЗНА У ПОЉАНИ

Село Брезна је у Пољани брезанској између Војника и левог кањона реке Комарнице. Добило је то име по многим брезама које ту расту. Село се дели на Горња и Доња Брезна.

Доња Брезна су између Штиверовца и Стојковца. Имају живу локву: Гојсаву за појење стоке и стублину, на сред пута, са водом за народ. Куће су подигнуте по самој ивици кањона без икаквога реда. Њиве су око кућа, а ливаде у Љељиним Долима, око села и испод Голије. Стаје су у селу, између кућа и око села.

Катун Дурутовића су Пода под Голијом. То је типско карсно земљиште са многим снијежницама и вртачама. Пода су одвојена од Брезана Осојем, које је цело покривено шумом буковом и смрчевом. Шума је јединствено лепа. Има у изобиљу дрвета преко 30 м. у висину, а 70 до 100 цм. у пречнику. На Подима се не сеје, нити се кадгод што сејало.

Горња Брезна су у врху поља на самим гредама испод Присоја и Тушине Главице у подножју Штуоца. Воду пију из стублине, која је у пољу, близу стублине Доњих Брезана. Из ових стублина вода отиче и никад не пресушује. Куће су растурене по ивици поља до саме шуме. Стаје су у селу око кућа и између њих. Катун је у Војнику, испод Штуоца и испод Осоја.

Брезна је једна карсна зараван - таласасто карсно поље - али без икакве везе и сличности са правим карсним пољима у Херцеговини. Под врло танким слојем црне прљусе налази се посна риђуша са оштрим кремештавцем и црвеним ситним пешчаром. Оно мало земље, што има у Пољу брезанском, постало је од гноја (ђубрета), угари или труљењем траве и стрна. У Брезнима се оранице врло тешко залединче; прође и десет година па не постане ледина као што је била.

У Пољу брезанском има много малих нових вртача. Постају и данас и то на један доста интересантан начин. Орањем или каквим другим механичким дејством дође се до кречњачке подлоге у Пољу. На тој подлози има доста пукотина и шупљина, кроз које са водом, за време поплава, пропада и онај трошни материјал и око тога отвора ствара се вртача. Вртаче су плитке до 0,50 цм. у дубину а у пречнику имају 1-3 метра. Изгледа као да има испод Брезана велика субтеренска пећина, која омогућава тако брз постанак тих вртача. Ова су Брезна изгледа некада орана. Међутим, преци данашњег

становништва су се искључиво занимали сточарством и Брезна само косили. Брезна су била до пре 80 година катун Шипачњана. Ту су понеки Шипачњани имали стаје за овце и ту су зимовали.

Доња Брезна су основали Дурутовићи. Они су старином с Чева из Црне Горе. Пре 200 година напусте Чево и отселе се ујаку Грбовићу, у Дробњак; овај их насели под Војник у Шипачно, где их има и данас. Синови Вукосава Дурутовића, који је био члан суда у Никшићу, по изгори Шипачна, 1862 г., преселе се на катун у Брезна, ту зимују, доцније начине куће и оснују село Доња Брезна. Данас на Д. Брезнима живе: Дурутовићи (15 к., св. Арханђео). Дурутовићи су: поп Дурут-поп Ристо-Станоје-Вукосав-Ристо-Јанко-Димитрије (1924 од својих 50 година). Тодоровићи (У к., св. Арханђео), од Тодоровића су из Шипачна; они су 1862 г. са Дурутовићима дошли на Брезна и подигли куће. И данас имају земље у Шипачну. Недићи (1 к.) од Недића су са Борковића.

Горња Брезна су основали Ђурковићи (16 к., св. Никола). Ђурковићи су - пореклом из Куча од Прекића. Они су рођаци Даковића на Грахову. Прво су из Куча прешли на Грахово, па из Грахова се отселили у Риђане крај Никшића. Поп Стојан Ђурковић из Риђана, савременик св. Петра, када је била буна на Никшић (1787 г.) отселио се на Брезна, где су им били катун, ту начинио кућу и оснује село Горња Брезна.

Један су исти род: Ђурковићи на Брезнима и они на Дубровску, у Дробњаку, Даковићи и Ковачевићи на Грахову, Радовићи у Невесињу, Пековићи на Дубровску и Делибашићи у Рудинама. Радојевићи (14 к., св. Арханђео), родом су с Чева, па се отселе у Шипачно, а године 1862 преселе се заједно са Дурутовићима на катун у Брезна. Јоковићи (2 к.), најстарији у Брезнима. Врачари (2 к.) од Врачара с Безуја, Недићи (2 к.) од Недића с Борковића. Ђикановићи (3 к.) од Ђикановића с Рудиница, досељени пре 40 година. Благојевићи (6 к.) од Благојевића из Буковца. Тадићи (2 к.) од Тадића са Смријечна. Лалићи (1 к., св. Петар), од Лалића с Дужи у Дробњаку. Шахотић (1 к.) скори насељеник.

Дурутовићи, Тодоровићи и Радојевићи су један род. Разродили се, узимају се између себе, па чак и сами се Дурутовићи узимају међусобно.

(Из књиге Светозара Томића „Пива и Пивљани - издање САН-у 1949. године)

успјешно наставља...

Код Мића смо затекли комшију Обрада Тодоровића, са којим кажу дијеле добро и зло, као да су иста породица. Обрад је добро познат у Пиви као угоститељ из мотела на Брезнима, гдје је провео радни вијек.

-Брезна су позната по дрвопреради, које, нажалост, више нема. Одавде је свакодневно некада грађу одвозило по 15 шлепера. Пилана је подигнута на иницијативу Видоја Жарковића, који се, када је видио за тадашње прилике модерну дрвопре-

рађивачку опрему на Сајму у Новом Саду, заложу да она буде купљена и инсталирана у Безнама – казао је Тодоровић, додајући да је гашење дрвопрераде уз друге разлоге довело до расељавања из Брезана.

-Данас у Доњим Брезниа живи десетак домаћинстава, ако не рачунамо неколико породица радника пилане, које су остале у баракама. Некада је у Доњим Брезнима било више од 30 димова – рекао је Обрад, додајући да у Горњим Брезнима ниче све више викендица и да захваљујући етно

селу Монтенегро тамо има и доста туриста.

Мићо каже да су ријетки примјери да млади људи остану у Брезнима, али да их има.

-Данас се може добро живјети од пољопривреде, али млади радије напуштају села. Не разумијем зашто људи „горе“ на превисоким температурама у Подгорици, и Никшићу, када овдје да имају све услове као у градовима и да на својим имањима зарађују сасвим солидно – казао је Мићо.

Р. Т.

ПОГЛАВЉЕ О БАЈУ ПИВЉАНИНУ ИЗ КЊИГЕ
МАРКА ВУЈАЧИЋА „ЗНАМЕНИТИ ЦРНОГОРСКИ И
ХЕРЦЕГОВАЧКИ ЈУНАЦИ - ПРОСВЕТА 1953. ГОДИНЕ (2)

Бајо турке истјерао из Дробњака и Пиве

*„Вино пије шездесет ускока
Међу њима Пивљанине Бајо
У Морачу тврду качаницу.
Бесједи му шездесет ускока
О бога ти Пивљанине Бајо
Што оћера тебе у хајдуке
„Браћа моја шездесет ускока,
Све ћу вам по истини казат .
Пошто убих пашу казаначког,
Ја побјегох у равне Дробњаке
Код неког од Дробњака кнеза.
Кнез ме узе за свог најамника.
Једног дана ага од Дробњака
По имену Капчић Асан ага
Скупи Асан рају сиротињу
Да му коси зелену ливаду.
Мене Турчин узе за козбашу.
Ја с измакох да косу начиним
А он трже плетену камцију,
Удари ме ага Асан ага.
А ја скидох косу са рамена
Па ударих агу по довату,
По довату и бијелу врату,
Посјекох му с рамена главу.
Уграбих му коња и оружје,
Па утекох у Морачу тврду ,
Бе но Срби јесу соколови,
За Турчина нимало не маре,
А још мање за цара турскога.“*

Из Мораче Бајо је ускокао у Херцеговину, нападао турске посаде по караулама, правиво засједе, радио оно што су радили горски хајдуци. Четовао је са познатим ускоцима кнезом Вукићем, протпопом Цвијаном, харамбашом Николом, Вујадином Спахијом, кнежевима Секулом, Вујом Иваном, кнезом Рисанским Иваном Петровићем Бањанином, Вуком Копривицом и другима.

У четовању се убрзо истакао, тако

да су њему ови познати хајдуци убрзо повјерили самостално вођење чете, и Бајо је постао стални харамбаша четни.

Из Мораче је крстарио по читавој Херцеговини, а нарочито по Дробњаку и Пиви. Захваљујући Бају неко вријеме није било Турака у овим крајевима. Он је подигао „рају“ и Турке истјерао из Дробњака, па онда заједно са Дробњацима исто учинио у Пиви. Но после тога, бројна војска турска напала је и похарала Пиву и Дробњак, а хајдуке приморала да се повуку у

Морачу. Онда је дошао изненадни напад никшићких Турака на Морачу. У крвавој бици погинуло је седамнаест познатих ускока, али Турци су били враћени. Од овог догађаја Бајово име постаје нарочито познато јер захваљујући његовој довитљивости, никшићки грађани побјегли су низ Морачу, да им послије тога за дуго времена не паде на ум да је нападају.

Једном приликом, водећи чету из Мораче, Бајо наиђе преко Брезана. На једном пољу поред Брезана, у то вријеме кад је он наишао, отпочи-

Бајова кула

нуо је и шатор разапео злогласни Хафис-бег, од којег је стрепјела сва Херцеговина. Бају сељаци дотуре глас да је Хафис с пратњом кренуо. Ово њега много обрадује, јер је одавно чекао zgodну прилику да се сретне с њим. Са своје стране и Турчин се хвалио да ће хајдука Баја Пивљанина жива на колац набити ако га ухвати, Бајо спреми засједу на мјесту куда је требало Турчин да прође. Уто Хафис наиђе: прекрстио ноге на коњу и попијева, а за њим неколицина Турака, све под добрим оружјем и одијелом. Бајо састави цефердар (нанишани) и опали. Зрно Хасифа погоди на сред чела, тако да с коња паде мртав. Остали хајдуци оборе пратњу и онда са погинулих скину главе, одијело, оружје и на коњима крену у своје уточиште Морачу. Успомена на овај догађај и данас живи. Поље гдје је харамбаша Бајо Пивљанин смакао главу злогласног Турчина назвало се Бајово Поље.

Други пут, с прољећа, наишао Бајо од Гацка. Па преко Пиве, да се сјети старе постојбине. Удари преко Пивске Планине и наиђе на катуне Ивановића (доњи крај села Рудинице, отуда се и Бајо помиње као Ивановић). Ту му се задесиле мајка и сестра. Бају неки чобанин каза гдје је њихова колиба. Онда он, полако, примаче се колиби и кроз пруже провири унутра. Кад има шта видјети: у ћошку колибе плаче остарјела мајка, а на средини засјела три, четири Турчина и часте се. Један, вјероватно старјешина, ухватио Јелу, ставио је на крило и грли је. Дјевојка се отима, али Турчин не да. Бају срце да пукне, уздрхташе му јуначке мишице, па сам са искуканим ножем улети у колибу.

- Руке наврше, пасја вјеро! Да видите почијем образу газите! - Завиче Бајо.

Турци скочоше као опарени; погледају а пред њима Бајо Пивљанин. Он један, а нас четворица, помисли старјешина, па потегну руку малих пушача за појасом.

- Остави оружје, Турчине, е погибе, - чу се са врата глас једног од хајдука Бајових, који је држао један готов цефердер. Турци виде да немају

куд па се предају; Бајо их је повео на Морачу и доцније их на откуп дао.

Мјесто гдје се овај догађај десио прозвало се Јеличићи, по Јели, сестри Бајовој.

Трајна успомена на Бајово хајдуковање је Пивски манастир (вјековни центар ширења слободне мисли народне и наш велики културни споменик). Дошао је Бајо у Пиву с десетак хајдука. Изашао на Варду, највишу грудуну Осоја, спрам Пивског манастира. Турци били дошли манастиру, а један бег, кога је Бајо одмах познао, стоји испред манастирских врата. Бајо опружи цефердар и опали. Зрно погоди Турчина већ извише његове главе удари у горњи праг врата.

На вратима Пивског манастира и данас се познаје прелина гдје је ударио цефердар Баја Пивљанина.

Одавде Бајо крену под Гацка. Близу Казанаца сретне четири Турчина. Убије се бој и овим Турцима прискочи у помоћ доста мјештана. Бајо распореди оно мало својих хајдука, те ови са свих страна завичу и запуцају као да их је стотину. Турци побјегну у село, а Бајо заплијени неколико добрих коња под седлима. Кад се враћао продао их је неким богатим Голијанима.

Овог пута наљегне преко Рудиница. Негдје, пошто се смркло, прође кроз село. Сеоски пси умукли, као да и они знају да је Бајо мило да бар кроз своје село с миром прође. У ти-

шини ноћи Бајо чу глас пјесме:

*„Жарко сунце, на високо ти си,
Стрико Бајо, на далеко ти си...
Бе си, стрико, од хајдука главо
Да одбраниш својега синовца...
Прости јади што их чине Турци,
Али не прости што чине каури...“*

Бајо се с дружином одмах упутити пут куће одакле се чуо глас. То је била кућа његова извањег (даљењег) синовца Секула. Бајо га запита који су то каури што му јаде чине и може ли се шта урадити да се томе стане на крај.

- Можеш ти, ја ли ико други стрико Бајо. Ево друга година како се грдан и јадан са орања враћам – отпоче Секула. - Па и овог пута бијак кренуо да опробам срећу, да узорем један до што је имеђу нас и Пејовића. Но не дадоше Пејовићи; прост им до и вајда од њега, но ме ухватише и на грдно име измлатише...

Хоћаше Секула још да прича али га Бајо прекиде ријечима

- Синовче, ухвати волове и јопет сјутра заори до, а ја ћу се сакрити с дружином у лијешћу (Љесковој шуми); па нека дођу Пејовићи. Тако и учине.

Сјутрадан заорао Секула по долу као да га је педесет година орао. А Пејовићима чобан донесе глас о овоме. Они најприје не повјероваше, али кад се испеше на Велику Главицу, видјеше да чобан није збијао шалу. Њих седам-осам полете пут дола, да несретнога Секула док је жив од орања одуче.

Трче и вичу, а Секула ни абера.

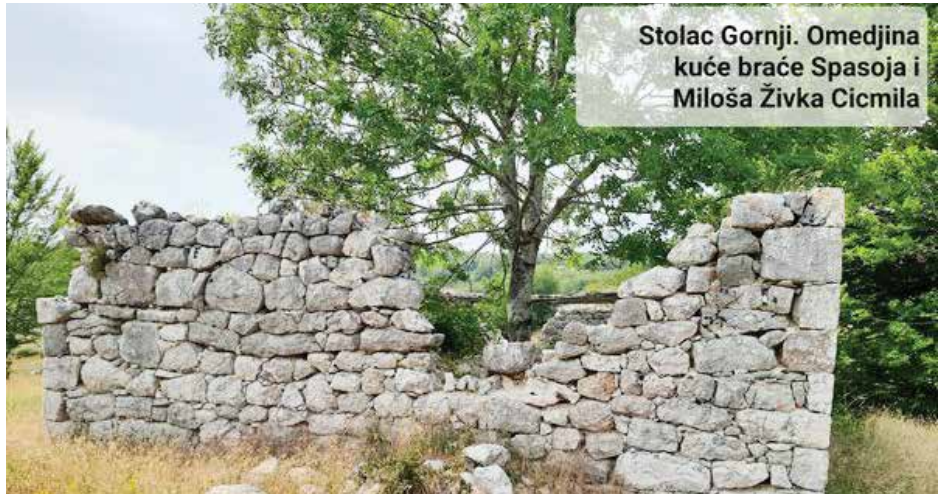
- Мора да је луд, док не бјежи, рећи ће један од Пејовића. Уто бануше и до Секуле и таман да га докопају, кад из лијешћа искочи Бајо са дружином. Обијесни и богати Пејовићи опустише руке и гледају један на другог: није шала пред њима, Бајо Пивљанин, који не мари за цара турскога, а камоли за њих.

Бајо им запријети да ће главама платити ако буду више Секулу дирали а и „другу пивску сиротињу“. Спорни до размеђи. Скоро цио до припаде Секули. Секула га је орао док је жив био, а како је Бајо размеђио, тако и данас стоји.

Омеђина куће Пауновића на локацији Ледињак (Горњи Столац)

Ова кућа је сасвим напуштена око 1955. када су се породице Милуна Спасојева и Богдана Милосева преселиле на Горанско, односно Плужине. У њој су рођени и живјели бројни чланови гране Пауновића, а последњи житељи су били потомци браће Спасоја и Милоша (синова Живка Цицмила). Остаци ове куће су се добро одржали, али ипак је тешко замислити да је током Другог свјетског рата и непосредно послје њега (у периоду од десетак година) у њој живјело чак 18 особа. Ево њихових имена (са именима очева, годиштима и дјевојачким презимена снаха и одива): Богдан Милошев (1900-1982), Љубица Ђирова (ex-Бакрач, 1913-1994), Вељко Богданов (1934-1992), Никола Богданов (1943-2013), Сретен Богданов (1945), Милорад Богданов (1946-2011), Љепосава Богданова (удата Јанковић, 1937-1978), Славка Богданова (удата Јокановић, 1938), Јелисавка Богданова (удата Радоњић, 1939-2000), Милосава Богданова (удата Бозиновић, 1949), Миољка Томова (ex-Кецојевић, удовица Спасојева, 1876-1974), Милун Спасојев (1910-1994), Војка Петрова (ex-Бакрач, 1920-1987), Душанка Милунова (удата Бабић, 1939), Спасоје Милунов (1941-2012), Миодраг Милунов (1947), Светомир Милунов (1950), Јелена Спасојева (удата Вуковић, 1920-19??). Кћерке Спасоја Живкова: Ивана (удата Продановић, 903-19??) и Марица (удата Тадић, 1907-19??) су такође одрасле у тој кући, али су се удале прије Другог свјетског рата. Миливоје (1955), најмлађи син Милуна Спасојевог, је рођен у Горанску.

ФБ страница Цицмилијада

ИЗЛОЖБА ЈЕЛЕНЕ БЛЕЧИЋ У МУЗЕЈУ НА ОТВОРЕНОМ СТАРО СЕЛО У СИРОГОЈНУ

Сунце не бира кога грије

Умјетност, када је прожета природом, има моћ да преобрази свакодневицу и пружи јединствен доживљај. То је управо оно што је визуелна умјетница Јелена Блечић постигла својом изложбом „Сунце не бира кога греје“, коју је смјестила у музеју на отвореном Старо село у Сирогојну. Овај атипични умјетнички догађај представља спој традиције, савременог израза и дубоког промишљања о суштинским вриједностима живота. Изложба (отворена 30. јула) и њена поставка ће на овом јединственом мјесту „живјети“ два мјесеца.

Централни дио изложбе чини импозантна скулптура тешка 300 килограма. Израђена је од челичне конструкције прекривене хекланом вуном, са меким пуњењем које даје посебну ноту цјелокупном дјелу. Скулптура, као и остали радови изложени у галерији музеја, инспирисани су природом, друштвом и културним наслеђем Србије.

Јелена Блечић вјерује да умјетност треба да инспирише, надахњује, али и да буде одговорна према култури, наслеђу и друштву. Кроз ову изложбу, она истражује како умјетност може да обликује доживљаје. Али и да утиче на свијест и инспирише да останемо присутни у данашњем тренутку, како индивидуално тако и колективно. Њена филозофија умјетничког стварања почива на идеји да умјетност није само израз, већ и позив на одговорност и будност према сврси и квалитету живота.

Изложба је дио програма Националне престонице културе Репу-

блике Србије за 2024. годину, и подржана је од стране Министарства културе Републике Србије. Изложбу су отвориле директорка музеја Светлана Ђалдовић и градоначелница Ужица Јелена Раковић Радивојевић, заједно са Јеленом Блечић. О изложби је у каталогу писала и теоретичарка умјетности Нина Михаљинац.

Са књижевних сусрета у Плужинама

ПЈЕСНИЧКА РИЈЕЧ ПЛОВИ ДУЖЕ ОД ПЕТ ДЕЦЕНИЈА

Пива – центар за изучавање савремене поезије

Пива је постала мјесто гдје се, не само, чује пјесничка ријеч, већ се чује и ријеч о пјесништву. Постала је својеврсни мали центар за изучавање савремене поезије, казао је др Јован Делић током 53. “Пјесничких сусрета на извору Пиве”, књижевне манифестације која је одржана крајем јула у Плужинама.

Управо захваљујући тој манифестацији у Пиви деценијама стихови плове, пјесници држе слова о пјесништву, а најуспјешније младе поете добијају награде. Једна од њих је Теодора Чукић из Берана, добитница овогодишње књижевне награде “Спасоје Пајо Благојевић”. Тако је

ВЈЕЧНО ТРАЈАЊЕ МИЈА МИЈУШКОВИЋА И ПОТОПЉЕНЕ ПИВЕ

“Мијо је говорио да Пива није његов завичај, али јесте завичај његових скулптура”, казао је Јован Делић током изложбе скулптура “Пива које нема”, преминулог вајара Мија Мијушковића.

Иако је на изложби приказан само мали дио скулптура из поменутог циклуса, то је било довољно, према ријечима књижевника Радомира Уљаревића, да публика у глави, кроз “грчевити загрљај камена и дрвета, симбол споја неба и земље, јединство живог и неживог”, реконструише потопљену Пиву.

“У скулптури је уграђен корак, покрет руке, помјерање главе, крило које одржава равнотежу, пераје, реп. Маестро је свој свијет ослободио гравитације”, казао је Уљаревић.

Изложбу је отворила Мијушковићева супруга Оља која је истакла да као што кроз циклус “Пива које нема” и даље постоји потопљена Пива, тако и Мијо, кога физички нема, и даље га “кроз све ово има”.

СТВАРАЛАШТВО МИЛАНА МИХАЈЛОВИЋА

одлучио жири у саставу: књижевник Радомир Уљаревић и пјесникиње, двије Милице, Краљ и Бакрач, а награду је уручио директор Центра за културу Плужине, Миленко Мићановић.

“Као неко ко се налази тек на почетку књижевног стваралаштва, сваки облик присуства и учествовања на оваквим манифестацијама сматрам привилегијом и могућношћу за даљим напредовањем. Награде и признања су сатисфакција за нас младе, подршка у очувању културе и правих вриједности. Књижевност заслужује да јој будемо одани и чувамо њено мјесто у друштвеној заједници, без обзира на дигитализацију и вријеме којем припадамо. Чврсто вјерујем да у томе успјевамо, па су овакве манифестације само потврда”, казала је Чукић и присутне “частила” стиховима које ће наредне године Центар за културу укоричити и штампати.

И Јована Томић, ученица Средње стручне школе “Спасоје Распоповић” из Подгорице, одана је стиховима, а њен таленат је наградио жири који чине пјесници - Ранко Мићановић, Небојша Ђићо Вулановић и Мирко Лале Дамјановић и додијелио јој награду “Радуре Жељко Дамјановић”.

“Кад сагледамо цјелокупно стваралаштво Милана Михајловића, јасно је да је ријеч о једној општој великој пјесми која је светосавска, видовданска, молитвена, духовна, исповједна, лична, љубавна, односно велико пјевање посвећено великима и светима. За јунаке својих пјесама бирао је Милан Михајловић ријетке и драгоцене људе и за њих ‘сковао’, по ко зна који пут, Нојеву барку, да би их сачувао кад би се догодио потоп или непогода која је, чини се, над нама већ вјековима наднесена”, истакла је пјесникиња Милица Бакрач.

Умјесто Зорана Костића, који је морао да откаже гостовање због изненадних здравствених проблема, публика је имала прилику да се дружи са Мирославом Алексићем, пјесником који у поезији коју пише “спаја традиционално и модерно, историју и свакодневицу, библијске и античке мотиве са савременим егзистенцијалним дилемама”.

Завјесу на 53. Пјесничке сусрете, кроз које је публику и пјеснике зналачки водио Жељко Вуксановић, спустио је Иван Босиљчић који се представио популарним филмским и позоришним мелодијам. “Није чудо што нит пјесничке ријечи већ 53 године непрекидно надањује Пиву, њене врхове, дубине, њену љепоту, дивне људе и ширину њихових срдаца, јер та пјесничка ријеч овдје се некако посебно, другачије чује”, поручио је Вуксановић. Пјесничке сусрете на извору Пиве организује плужински Центар за културу под покровитељством Министарства културе и медија и Општине Плужине.

“За мене је велика част што сам овогодишња добитница награде која носи име по великом писцу, Радуре Жељку Дамјановићу. Веома ми је драго што имам прилику да ове године по први пут учествујем на

овако великом фестивалу”, казала је Томић.

Награду јој је уручила сестра пјесника по коме награда носи име, пјесникиња Софија Симовић, која је подсјетила на Дамјановићево ства-

Отварање изложбе скулптура Мија Мијусковића

Награђени пјесници: Теодора Чукић и Јована Томић

раланство и пожељела добитници да настави успешно да “гази” пјесничким водама. Овогодишњи сусрети остаће упамћени и по зборнику “Млади пјесници извору Пиве”.

“По први пут ова књижевна манифестација има своје младе пјеснике који јој доносе ударје. У овој књизи својом поетском ријечју, различитим сензибилитетима, поетским

знањима и манирима, сабрана је једна пјесничка младост. Њих 19 су својим изборима, од по пет или шест пјесама, савременој књижевности дали велики допринос. Они су своје стихове повјерили извору Пиве - поднебљу које је увијек рађало и баштинило најтемељнију ријеч, најбриткији стих, непогрешиве и сигурне бујице”, казала је пјесникиња Милица Бакрач током представљања зборника.

Истакла је да млади пјесници који нијесу завичајно везани за Пиву, већ пјесничком љубављу и поштовањем, даривали су стихове извору Пиве, како то стоји у наслову, извору поезије, језика, извору једне љепоте која траје.

Пјесникиња Милена Кулић, која је приредила зборник, истакла је да је лијепо што имају прилику да једно такво ударје понуде Пиви, пошто је Пива њима дала много тога.

“Искрен однос према поезији, књижевности, према науци о књижевности је нешто што карактерише људе који су окупљени у овој књизи. То су већ изграђени пјесници, научници и они који тек улазе у свијет књижевности. Књига је објављена из два разлога - прво, да захвалимо

ПЕТРОВИЋ - “НА МАКРОПЛАНУ РОМАНСИЈЕР, НА МИКРОПЛАНУ ЛИРСКИ ПЈЕСНИК”

Овогодишњи сегмент сјећања на преминуле књижевнике био је посвећен Горану Петровићу, књижевнику чији су романи и збирке прича објављени у више од 130 издања, од чега је 60 издања у преводима на 15 језика.

“Критика га је обасипала признањима, а публика читањем. И док се сваки његов роман чекао с нестрпљењем, својим дјелима исписао је историју наше књижевности. Писао је једнако добро приче и романе, приповиједао о великим темама и малим стварима града који је освојио”, рекао је Жељко Вуксановић. О Петровићевом лику и дјелу говорио је академик Јован Делић који је истакао да је ријеч о писцу “планетарне књижевне вриједности, ријетког приповједачког дара, богате маште, широке културе, непредвидивих узлета у фантастику, мајстору у компоновању великих форми, али и мајстору детаља”.

“На макроплану романсијер, на микроплану лирски пјесник. Својим дјелима је, као и његови јунаци, лако прелијетао све четири стране свијета. Његова проза је својом фантастичном рецепцијом потврђивала своју фантастичну природу. Иако га не доживљамо као приповједача, јер су његови врхунски романи прекрили својом сјенком његов приповједачки опус, 20 његових приповједака је заступљено у антологијама у земљи и иностранству”, казао је Делић.

Пиви, да јој дамо наш дар у поезији, а друго да покажемо какву поезију млади људи имају да понуде, на који начин комуницирају с оним што је дио нас, што је дио наше историје књижевности, наше поезије. У овој књизи се јасно види дијалог између прошлости и садашњости”, истакла је Кулић.

Током Пјесничких сусрета, дводневног митинга поезије, представљен је још један зборник, “Струна бруји”. Ријеч је о зборнику радова о Ђорђу Нешићу, који су представљени током прошлогодишњег симпозијума критике његовог књижевног стваралаштва.

“Ријеч је о пјеснику који ће имати своје часно мјесто у српској савременој поезији, о пјеснику који је већ доказан и који ће се доказивати. Његова поезија је у веома блиском односу са стварношћу. Упркос томе да је поезија аутохтона и што има

своју самосталност, њеној аутономији ништа не смета ако је у блиској вези са животом”, казао је уредник зборника, Јован Делић.

“Свакоме ко пише, стало је до читалаца и тумача, а овај зборник је доказ да то што радим није узалудно”, поручио је Нешић и подсетио да је први зборник радова о његовом стваралаштву објављен 2016. године.

Током првог дана сусрета, по традицији, књижевник Ранко Мићановић је представио најновија издања Пивљана из Црне Горе и региона, који су своја остварења доставили плужинском Центру за културу. Ријеч је о књижевном мозаику од 15 наслова.

У сегменту завичајни пјесници, стиховима су “обојили” вече Мирко Лале Дамјановић, Софија Симовић, Славојка Војиновић и Јован Гломазић.

Другог дана пјесничких сусрета одржан је симпозијум критике књижевног стваралаштва Милутина Мићовића, а двадесетак истакнутих књижевних стваралаца, критичара, академика и професора, представило је богато Мићовићево књижевно дјело - поезију, прозу, есеје и романескн прозу.

“Поезија сама излази. Сваку вашу ријеч већ носим у себи као једну додатну топлоту, импулс и братски додир. Доживио сам један други потрес слушајући ваше ријечи о мом потресу који се смирује”, казао је Мићовић.

Књига Павла Зељића, прошлогодишњег добитника награде “Спасоје Пајо Благојевић”, представљена је, како то традиција сусрета налаже, током вожње бродићем по Пивском језеру.

Светлана МАНДИЋ
Фото: Жељко ШАПУРИЋ

Са књижевних сусрета у Плужинама

Аџић добио ПОЗИВ ЗА А ТИМ

Василије Аџић ново је појачање италијанског и европског великана Јувентуса. Након што је одличним играма у дресу Будућности привукао пажњу више клубова у Италији, најупорнији је био Торински Јуве, па ће највећи таленат црногорског фудбала, како га је скоро окарактерисао тренер репрезентације Црне Горе Роберт Просинечки, заиграти у Серији А.

Приликом једног од интервјуа Аџић је изјавио да му је једна од неостварених жеља да заигра за А тим. Позив за први тим је стигао недуго након тога, али је млади офанзивац мечеве морао посматрати са клупе јер је лакше повријеђен. Репрезентација је на тим мечевима поражена у оквиру лиге Нација, и то против Исланда и Велса.

ВИДОЈЕ ЖАРКОВИЋ, СТАЗАМА СЛОБОДЕ 1941-1945 (17)

Видоје Жарковић (1927 – 2000.) као петнаестогодишњак прикључио се партизанима и равноправно са осталим борцима учествовао у бројним биткама широм Југославије.

Након Другог свјетског рата био је на разним војним дужностима у Југословенској морнарици до 1965. године. Образовао се на Војној поморској академији и Високој школи политичких наука. Обављао је низ најважнијих партијских и државничких функција у Црној Гори и Југославији (предсједник Извршног вијећа Републике Црне Горе 1967-1969, предсједник Народне скупштине Црне Горе 1969-1974, члан предсједништва СФРЈ, предсједник ЦК СК ЦГ...)

У књизи „Стазама слободе“ (Побједа/Историјски институт Црне Горе – 2005) објављена су његова детаљна сјећања о Другом свјетском рату и бројним биткама у којима је Жарковић учествовао. У неколико наставака објавићемо нека поглавља из тог изузетног дјела.

Када ме угледала, мајка је занијемила док су јој се сузе сливале низ лице

По курирском задатку, налазио сам се у јеку најжешћих борби на Вилића Гувну, код штаба 4. пролетерске бригаде. Њен командант Радован Вукановић, стајао је, као од мермера исклесан, на осматрачници и пратио ток борби. Стајао је смирен и одлучан. Долазили су му курири из батаљона са извјештајима о великим губицима.

Радован је хладно одговарао: „Ми морамо извршити овај задатак па макар сви изгинули. Морамо спријечити Њемце да се пробију у прозорску котлину и униште Централну болницу и јединице у долини Рање. Пренесите то својим командантима“. Око њега су падале гранате и звиждали меци, а он је хладнокрвно стајао преносећи своју смиреност, храброст и одлучност на свој штаб, курире и јединице. Посматрао сам га и дивио му се. То је један од примјера како се храброст и одлучност команданта стапа са храброшћу и одлучношћу његових бораца.

Тито је сјутрадан, 3. марта, својом посебном наредбом похвалио 4. црногорску пролетерску бригаду. У тој се наредби, поред осталог, каже: „Свјесни своје велике одговорности и љубави према рањеним борцима, наши борци 4. црногорске пролетерске бригаде својом крвљу и својим животима, испунили су славно своју задаћу. За ово беспримјерно херојство борцима 4.

црногорске пролетерске бригаде, а нарочито њеном 2. батаљону, изражававам признање и дубоку захвалност“.

Четврта црногорска пролетерске бригада се, опет, убрзано пребацила у долину Неретве да међу првим нашим јединицама учествује у пробоју обруча ради продора наших јединица ка Херцеговини и Црној Гори. Није било времена ни за најмањи предах, а камоли одмор. А ја сам се вратио у штаб 2. пролетерске дивизије, уморан, неиспаван и гладан, али веома поносан на своју бригаду и њеног команданта. И увјерен да више никаква сила неће моћи спријечити наше јединице да остваре план Врховног штаба.

Једног априлског дана 1943. године колона пратеће чете штаба 2. пролетерске дивизије спуштала се уском козјом стазом са обронака Љубишње у село Тепца у кањону Таре. Одатле ћемо са јединицама 7. крајишке бригаде продужити за Жабљак.

Иако уморан и веома исцрпљен био сам срећан, јер током марша од Челебића преко Врановине ка Тепцима, посматрам као на длану свој завичај – Дурмитор и Пивску планину! Дани су били сунчани, видљивост изванредна, па су ми се драги и добро познати врхови Дурмитора чинили тако близу – на дохват руке. Обасјани сунцем, а још увије прекривени снијежним прекривачем, ти врхови су ми овога

пута изгледали љепшим него икада прије и послије. Јер, ево, скоро годину дана, и ја и многи моји други смо чезнули за даном када ћемо им се опет вратити.

Из села Врановине, на десном боку кањона Таре, могао сам, иако из велике даљине, да видим и своје село Недајно. Надао сам се да ћу са Жабљака моћи дан-два да пођем

тамо да се видим са својима, о којима већ годину дана ништа не знам.

Са чела колоне стигла је порука да одмах дођем тамо. Колона је била застала, и друго који су били на њеном челу окупили су се око једне мале, постарије жене у црнини. Мојој радост и изненађењу није било краја када сам видио да је то моја мајка Љубица!

Она је у селу чула вијест да партизанска војска долази из Босне у Црну Гору и то из два правца: преко Хереговине и преко Фоче и Љубишње. Договорила се са својом мајком, мојом баком Милосавом Дакић, да пођу у сусрет тим колонама – једна једној, а друга другој колони – да нешто сазнају о мени и њиховом сину и брату Јеврему Дакићу.

Када ме угледала занијемила је док су јој се сузе слијевале низ лице. И, као у бунилу понављала је: „Жив си, жив си, благо мени!“ А када сам јој рекао да је и Јеврем жив и да је у јединицама које иду преко Херцеговине, понављала је као суманута: „Има правде, има среће“!

Сирота моја мајка изгледала је као старица иако није имала ни 40 година. Ситна растом, изгледала је још мањом. Мршава, блиједа, очију испијених од суза и непреспаваних ноћи. Ова година дана за њу је била веома тешка: није ништа знала за своја два брата и сина, партизане – чак ни то да ли су живи. А четници су је, као сестру секретара Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору Радоја Дакића, затварали и малтретирали!

Када се мало прибрала, испричала нам је причу која је мене покосила као бомба и која ми је помутила сву радост и срећу због повратка у Црну Гору и овог изненадног сусрета са њом. Рекла је да су прије неколика дана сахранили мога годину дана млађег брата Луку. Умро је од трбушног тифуса – није било ни доктора нити каквих лијекова. Мој најмлађи брат Драгоје је такође болестан од те опаке болести – још није сигурна да ли ће је преживјети. „Бојала сам се да ни ти нијеси жив, да си погинуо или умро од напора... Када сам са Лукина гроба кренула

Пробој партизана

Врхови Дурмитора

да те тржим била сам најсрећнија жена – имала сам три сина и ево, бојала сам се да ћу остати без иједнога... Стрепила сам од црног гласа да си и ти мртав. А ти, ево жив! Упркос тешком болу за Луком, ја сам данас срећна жена!“

Пришли су јој моји другови Милан Вукасовић, Благоје Сташић и сви други редом, да је загрле, да јој изјаве саучешће.

А ја се нијесам ни трудио да пред друговима сакријем сузе и јецаје. Са Луком сам одрастао. Заједно смо се играли, заједно чували јагањце, заједно ишли у школу... Био је оличење благости и добротe. Био је најбољи ђак у нашој школи и најомиљенији дјечак у селу. И нестало га је у петнаестој години живота. Он је боловао трбушни тифус лежећи у постељи, уз његу бабе и мајке, и није га преболио. А ја сам

га боловао ломатајући се по планинским врлетима Западне Босне – и остао жив!

Са Жабљака сам са мајком пошао у Недајно. Чим смо ушли у кућу мајка је скинула црну мараму са главе моје млађе сестре Милке. „Ти си уствари жалила два брата. Данас ти је један изненада дошао жив и здрав. Зато црну мараму одмах замијени бијелом“.

Драгоје је тих дана, то се видјело, пребродило кризу и налазио се на путу оздрављења. То и мој долазак умањили су тугу у нашој кући.

Али, тога истог дана увече моја туга и несећа су се удвостручили!

Вратила се баба Милосава – рекли су јој да је Јеврем са војском која иде преко Љубишње. Пошто сам знао да то није тачно, посумњао сам у најцрње. Ту моју сумњу је потврдила Јована, мајка Милорада

Жарковића, која је такође ишла пред војску у Херцеговину да сазна нешто о свом сину јединцу. Тамо су јој, Милорад и другови из нашег 5. батаљона, рекли да је Јеврем изненада добио сплет цријева, и пошто није било хирурга, истог дана умро. Бака Милосава је дошла у батаљон да га тражи управо у тренутку када су се другови враћали са гробља са Јевремове сахране. Нико од њих није у том тренутку смогао снаге да јој каже ту тужну истину.

Мислио сам да ћу пресвиснути од суза и бола када сам сазнао за Јевремову смрт. У два дана сам сазнао да су мртве мени двије најдраже особе. Ни ја нијесам имао снаге да мајци и баби кажем ту поразну вијест о Јеврему. Вратио сам се у своју јединицу, а њих оставио у лажној нади да ће он сваког часа избити да се види са њима. **(Наставиће се)**

Вриједна породица Говедарица и ове године сакупила сијено на имању у Смријечну

e-mail: rijec.pive@gmail.com